

■ ■ ■ Det er uheldig at Finansdepartementet akkurat i statsbudsjettet for 2011, når alles øyne er på handlingsregelen, foretar milliardjusteringer som det er grunn til å stille spørsmål ved.

Milliard-justeringen

ØKONOMI
HILDE C.
BJØRNLAND

Da finansminister Sigbjørn Johnsen i forrige uke presenterte statsbudsjettet, uttrykte jeg i en kommentar til DN at endringene i anslaget for størrelsene i norsk økonomi og anslaget for budsjettunderskuddet ikke hang sammen, og at flere av de tekniske justeringene som blir foretatt av Finansdepartementet, nesten var umulige å forstå.

Dette gjør det svært vanskelig for utenforstående å vurdere budsjettet. La meg prøve å konkretisere dette.

Anslaget for budsjettunderskuddet for 2010 vil ligge omtrent 20 milliarder kroner over handlingsregelen (forventet fondsavkastning), mot 45 milliarder som daværende finansminister Kristin Halvorsen anslo for ett år siden.

En innstramning i pengebruken på 25 milliarder på et år er imponerende. Hva har skjedd?

Faktum er at underskuddet i 2010 er blitt nedjustert uten at regjeringen har kuttet noe særlig i utgiftene, og uten at vi har fått et oppsving i norsk økonomi. Anslaget for veksten i norsk økonomi er isteden blitt nedjustert i år. Samtidig har anslaget for skatteinntektene økt kraftig.

Isolert sett skulle en nedjuste-

ring av veksten i norsk økonomi ha trukket i retning av at (skatte-)inntektene til staten skulle ha blitt noe lavere i år. Slik er det altså ikke. Skatteinntektene øker på tross av at norsk økonomi gikk dårligere enn departementet trodde. En mulig forklaring på dette er at skatteinntekter kommer med etterslep i forhold til inntektsopptjeningen. Vi får mer penger inn i år, fordi norsk økonomi gikk bedre i tidligere år. Men også her skurrer det. Ifjor var det nedgangskonjunktur, og anslagene for norsk økonomi i 2009 er blitt nedjustert i ettertid.

Koblingen mellom anslagene for norsk økonomi og anslagene på budsjettet henger etter min mening ikke sammen. Det er i hvert fall en veldig uklar sammenheng som Finansdepartementet med fordel kunne ha redegjort for i sine dokumenter. Hvordan slår nedjusteringen av anslagene for den økonomiske utviklingen ut i budsjettene?

Jeg etterlyser også en beregning av usikkerheten i budsjettanslagene for gitte forutsetninger om norsk økonomi.

Det andre som gjør dette komplisert, er at Finansdepartementet justerer det faktiske underskuddet for om man er i en høy- eller lavkonjunktur. Tallet man til slutt kommer frem til, kalles «det strukturelle budsjettunderskuddet» (alt er oljekorrigert). Det er dette det refereres til når man diskuterer hvor mye som blir brukt i forhold til handlingsregelen.

Ideen er at skatteinntektene er forbigående lave i nedgangskonjunkturer mens utgifter til blant annet arbeidsledighet blir høye. Motsatt blir det i gode tider. Det strukturelle budsjettunderskuddet er rensket for disse midlertidige konjunkturelle effektene.

Litt enkelt kan man si at

departementet holder igjen litt penger fra politikerne i gode tider, mens det deler ut litt ekstra i dårlige tider. Man sier da at underskuddet virker motsyklisk.

Internasjonalt justerer man også for slike konjunkturelle svingninger. Særlig viktig er dette i EU, der man har et mål om at budsjettunderskudd ikke skal overskride tre prosent av bnp. Land som er i nedgangskonjunktur, får da litt ekstra rom for å øke underskuddet, mens land i høykonjunktur må holde igjen mer.

Da budsjettet for 2010 ble lagt frem ifjor, mente departementet at vi var i en nedgangskonjunktur og reduserte det strukturelle underskuddet med tre milliarder. Politikerne fikk mer å rutte med. Når nye tall for 2010 nå foreligger, har departe-

” Når departementet justerer budsjettene, bruker det en glattingsmetode som innebærer at de overvurderer bidraget fra konjunktorene i forhold til trendveksten

mentet endret oppfatningen om konjunktorene. Det strukturelle underskuddet er isteden justert opp med åtte milliarder i forhold til faktisk pengebruk, fordi vi er i en høykonjunktur med en midlertidig økning i skatteinntektene.

Det er bare det at i departementets anslag for norsk økonomi et annet sted i dokumentet befinner vi oss fortsatt i en lavkonjunktur i år.

Motsatt blir underskuddet redusert med syv milliarder i

2011, fordi, som departementet skriver i sitt budsjettavsnitt, norsk økonomi da vil være i en lavkonjunktur.

Men, igjen, et annet sted i dokumentet vurderer de som har laget anslag for norsk økonomi, situasjonen stikk motsatt. Neste år er vi på vei inn i en ny høykonjunktur.

Hovedproblemet er etter min

mening at når departementet justerer budsjettene, bruker det en glattingsmetode som innebærer at de overvurderer bidraget fra konjunktorene i forhold til trendveksten (noe jeg har påpekt tidligere). Da blir de konjunkturelle justeringene for store og virkningen på budsjettet kommer med etterslep. Budsjettet kan da virke

GJESTEKOMMENTAR - ØKONOMI

HARALD M.
ANDREASSEN

ROGER
BJØRNSTAD

HILDE C.
BJØRNLAND

ØYSTEIN
DØRUM

STEINAR
JUEL

ESPEN
HENRIKSEN

Mandag
KREDITTTirsdag
LEDELSEOnsdag
FINANSTorsdag
ØKONOMIFredag
STUDENTLørdag
FORSKNING

■ SKAPER HODEBRY. Finansminister Sigbjørn Johnsen, som presenterte statsbudsjettet i forrige uke. Foto: Ida von Hanno Bast

medsyklisk. Det kan forsterke konjunktursvingningene.

Det er uheldig at Finansdepartementet akkurat i statsbudsjettet for 2011, når alles øyne er på handlingsregelen, foretar uklare konjunkturrelle justeringer som gjør at det blir plass til syv milliarder kroner ekstra på statsbudsjettet.

Kanskje hadde det vært bedre

om aktivitetskorrigeringen hadde vært gjennomført av en uavhengig komité og ikke av departementet selv?

Det vil si, hvis man i det hele tatt burde justere budsjettene.

■ Hilde C. Bjørnland, professor ved Institutt for samfunnsøkonomi, Handelshøyskolen BI.

Mongstad fortsatt viktig

INNLEGG Mongstad

DN hadde 8. oktober en kritisk lederartikkel om CO₂-håndtering på Mongstad og statsministerens visjoner knyttet til dette.

Verdens 4000 største punktutslipp står i dag for 40 prosent av de globale utslippene av CO₂. Det som skjer på Mongstad, bringer oss blant de fremste i verden i arbeidet med å utvikle teknologi som gjør at vi kan få rensset slike punktutslipp.

I løpet av de neste par årene skal vi ha ferdig et teknologiserter som vil bringe verden et langt skritt videre for å fange og lagre CO₂. Senteret skal prøve ut ulike teknologier og rense avgasser med ulik CO₂-konsentrasjon.

Arbeidet vekker stor internasjonal interesse, og selskaper som Statoil, Shell og sørafri-

OGSÅ MIDLER. Hverken teknologiserter eller fullskalaanlegget er mål kun i seg selv, skriver Snorre Wikstrøm.

kanske Sasol har gått inn som medeiere i prosjektet. Dette selskapet eier et anlegg som lager petroleum og diesel fra kull, verdens kanskje største punktutslipp.

Teknologien og erfaringene er ikke først og fremst viktig for utslipp i Norge, men for å bidra til store internasjonale kutt.

Så har Statoil varslet utfordringer knyttet til helsesider ved bruk av aminteknologi. Det er det redegjort for i forslaget til statsbudsjett for 2011. Utfordringene viser først og fremst at det var en riktig beslutning at vi har valgt å gjennomføre rensing

på Mongstad i to steg: ved først å bygge et teknologiserter, og deretter et anlegg for fullskala rensing. Da kan vi lære og se problemer som måtte komme. Vi får også testet ulike teknologier – ikke bare én type.

Når Stortinget i vår bestemte at vi skulle bruke noe lengre tid for investeringsbeslutning for fullskalaanlegget fattes, gjør det også at vi kan høste mer erfaring fra teknologiserter.

Hverken teknologiserter eller fullskalaanlegget er mål kun i seg selv. Det viktigste med Mongstad-prosjektet er å utvikle teknologi som verden kan ta i bruk for karbonfangst og lagring. Det er dette som månelandingen er et bilde på. Hverken endringen i tidsskjemaet eller omtalen i neste års statsbudsjett endrer på det.

■ Snorre Wikstrøm, statssekretær ved Statsministerens kontor.

Statsråden og statsbudsjettet

INNLEGG Utdannelse

DN 7. oktober kommenterte jeg statsbudsjettet under overskriften «Uten ambisjoner for universitetene». Statsråd Aaslands svar 11. oktober har tittelen «Grønmo tar feil».

Statsråden gjør mye bra for universitetene, og hun har rett i at budsjettet har flere positive forslag for høyere utdanning, men ambisiøst er det ikke.

Universitetene får relativt få nye studieplasser. UiB får 80, selv om vi har uttrykt at vi kunne ta 200 i år og 100 neste år.

Universitetenes problem er at vi har for mange studenter med bare 40 prosent finansiering og

FOR FÅ NYE PLASSER. Universitetene får relativt få nye studieplasser, skriver Sigmund Grønmo.

for få studieplasser med full finansiering. Om dette sier statsråden at «Grønmo gir ikke et helt riktig bilde av egen institusjon.» Dette er ikke bare mitt bilde av UiB. Handlingsromgruppen, som ble oppnevnt av statsråden selv, gir også denne beskrivelsen av situasjonen.

Statsråden viser til at vi har færre studenter i dag enn i 2003. Dette skyldes i hovedsak

overgangen fra fireårige til treårige laveregradsstudier. Det betyr ikke at universitetenes kostnader er redusert, fordi kravene til oppfølging av hver student er blitt mye større.

Handlingsromgruppen påpekte at gjenoppbygging av balansen mellom antall fullfinansierte studieplasser i grunnbevilgningen og det faktiske studenttallet på institusjonene er nødvendig for å opprettholde og også øke antall studieplasser de nærmeste årene.

At departementet ikke følger opp dette, må vi ta til etterretning. Men ambisiøst for universitetene er det vel ikke?

■ Sigmund Grønmo, rektor ved Universitetet i Bergen.

Streikens realiteter

INNLEGG Arbeidsliv

Leder Lars Haukaas i arbeidsgiverforeningen Spekter etterlyser i sin kronikk i DN 6. oktober en «anstendig diskusjon om streik i det moderne samfunnet». Etter mitt syn bidrar ikke Haukaas til det.

Om man liker det eller ikke, så er utgangspunktet at det med noen få unntak gjelder fri streikerett i Norge. Det er en alvorlig feilslutning fra Haukaas' side å argumentere for at streikeretten på en eller annen måte skal utledes av frontfagslogikken.

Det at man av makroøkonomiske hensyn har tillagt utvalgte bransjer særskilt betyd-

FRITT FREM. Med noen få unntak gjelder fri streikerett i Norge, skriver Tore Eugen Kvalheim.

ning i norsk lønnsdannelse, er ikke et argument for at man skal endre det juridiske grunnlaget for streikeretten ved å avgrense den til noen få utvalgte aktører. Og det eksisterer virkemidler for å sikre at spillereglene blir fulgt.

Man kan krangle om de underliggende motiver for å gå til streik, men en streik kan vanskelig vurderes ut fra andre forhold enn de faktiske krav

som ligger på bordet. Det at arbeidsgivere innenfor offentlig sektor opererer innenfor stramme budsjetter, betyr ikke at offentlig ansatte ikke har rettmessige krav til egne lønns- og arbeidsvilkår. Videre ligger det i streikeinstituttets natur at det er arbeidstagerne som definerer streikens innhold.

I kampen for interessene så er det viktig at mulighetene til å fremme interesser er likeverdige, og at maktmidlene er likt fordelt, selv om maktbalansen mellom interessene ikke alltid sikrer likt eller ønsket utfall. I siste instans er muligheten til å bruke konflikt det virkemiddel som best sikrer likevekt.

■ Tore Eugen Kvalheim, YS-leder.